

f-b.no



Utbedring: «Godafoss» gikk på grunn rett øst for Håbu på Asmaløy. Nå utbedres farleden. Arkivfoto: Trond Thorvaldsen

Vil ikke høre på klager

Rådmannen på Hvaler mener at to klager på planene for farleden til Borg havn ikke skal tas til følge.

Tore Tindlund

Publisert 09.02.2015 kl. 09:02 Oppdatert 09.02.2015 kl. 09:02

Klagesakene oversendes nå til fylkesmannen i Østfold for endelig avgjørelse – forutsatt at kommunestyret er enig i rådmannens vurdering.

Kommunestyret vedtok reguleringsplanene for utbedring av farleden til Borg havn i september 2014. Innen klagefristens utløp var det kommet to klager på planene, fra henholdsvis Naturvernforbundet på Hvaler og Forum for natur og friluftsliv (FNF) Østfold. Rådmannen anbefaler at klagen ikke tas til følge. Rådmannen mener at det ikke har kommet nye opplysninger av betydning.

I Hvaler kommune omfatter farledsprosjektet reguleringsplan for deponiområdet Møkkalasset, deponiområdet Svaleskjær og for selve farleden. Formålet med planene er å gjøre leden bredere, dypere og rettere for å øke sikkerheten og fremkommeligheten til havneanleggene i Fredrikstad og Sarpsborg kommune. Klagesakene kommer til behandling i kommunestyret torsdag.

Les mer om: [hvaler](#) [løperen](#) [Nyheter](#)



Fylkesmannen i Østfold



Forum for natur og friluftsliv
Pb. 31
1891 RAKKESTAD

Juridisk avdeling

Deres ref.:

Vår ref.: 2015/1459 421.4 ADH

Vår dato: 23.02.2015

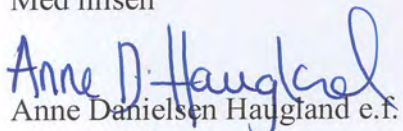
Melding om saksbehandlingstid - klage på reguleringsplan for Borg II, Hvaler kommune

Vi viser til klage over kommunens vedtak. Vi mottok dokumentene i saken fra kommunen den 20.02.15.

Fylkesmannen vil behandle saken så snart som mulig. Saksbehandlingstiden er i dag ca. 4 måneder fra sakens dokumenter er mottatt hos oss. Saken vil bli fordelt saksbehandler når det nærmer seg fristens utløp.

Dersom det er grunnlag for å forlenge fristen, eller vi ser at fristen ikke vil bli overholdt, vil vi informere deg om det.

Med hilsen


Anne Danielsen Haugland e.f.
seniorrådgiver

Kopi til:

Hvaler kommune Postboks 160 1680 Skjærhalden



Saksnr 2012/257 - Borg II: Ytre farled,
Møkkalasset og Svaaleskjær -
Doknr 138
Arkivkode L12
Saksbehandler Susanne Lund Johansen

Behandlingsrekkefølge		
Utvalg	Møtedato	Utvalgssak nr
Utvalget for samfunnsutvikling	28.01.2015	6/15
Kommunestyret	12.02.2015	5/15

Behandling av to klager på reguleringsplanene Borg II

Sammendrag

Kommunestyret vedtok reguleringsplanene for utbedring av farled til Borg havn den 04.09.2014. Innen klagefristens utløp var det kommet to klager på planene, fra henholdsvis Naturvernforbundet på Hvaler og Forum for natur og friluftsliv (FNF) Østfold. Rådmannen anbefaler at klagen ikke tas til følge.

Saksopplysninger

Kommunestyret vedtok reguleringsplanene for utbedring av farled til Borg havn den 04.09.2014 i sak 59/14. I Hvaler kommune omfatter farledsprosjektet reguleringsplan for deponiområdet Møkkalasset, deponiområdet Svaaleskjær og for selve farleden. Formålet med planene er å gjøre leden bredere, dypere og rettere for å øke sikkerheten og fremkommeligheten til havneanleggene i Fredrikstad og Sarpsborg kommune.

Naturvernforbundet på Hvaler og Forum for natur og friluftsliv (FNF) Østfold har påklaget reguleringsplanene. Planvedtaket ble kunngjort 21.10.2014 og klagefristen var tre uker. På grunn av sakens uvanlig store omfang ba begge klagerne om tre ukers utsatt klagefrist før opprinnelig frist var utløpt. Hvaler kommune ga tilbakemelding om det var i orden. Klagen kom inn til kommunen henholdsvis 26.11.2014 og 02.12.2014. De anses å være rettidige i henhold til utsatt klagefrist, og tas til behandling.

Framførte klager

Klage fra Naturvernforbundet på Hvaler v/leder Pål Bugge

Naturvernforbundet ønsker herved å klage på forslag til reguleringsplan i prosjektet Borg 2. Kystverket har med dette planlagte prosjektet forsøkt å skjønne et av de største negative inngrepene i Hvalers nærmiljø noensinne. Bare omfanget av både Borg 1 og 2 er så enormt at det er klassifisert til å være Norges historiens største farledsprosjekt. Dermed har det også betydelige potensielle skadevirkninger nedstrøms de planlagte tiltaksområdene. I tillegg er forslaget til reguleringsplan beheftet med en rekke dårlig underbygde påstander om påvirkninger på fauna. Dessuten en fullstendig hensynsløs holdning til friluftslivet og de problemer prosjektet vil få under anleggsperioden. Prosjektet må avvises hvis administrasjonen og kommunens politikere ønsker å ta et ansvar for miljøet på Hvaler.

Fugleliv

Tiltakshaver hevder at det ikke forventes noen negative effekter på fugl. Dette er feil. Naturvernforbundet har god kunnskap om den lokale fuglebestanden og støtter oss på de faktiske dataene som foreligger når det gjelder fuglevern-områder og registrerte hekkefugl som finnes i området. Kystverket har ikke kunnet fremlegge noen dokumentasjon som underbygger påstandene om at ikke tiltaket under anleggsperioden eller etter gjennomført tiltak ikke skal ha negativ innvirkning på fuglelivet. Tvert imot så understreket Kystverket at de skal både mudre og dumpe i hele sommerperioden som da også inkluderer hekkesesongen for fugl. Vi er ikke kjent med når

tiltakshaver skal foreta undersjøiske sprenginger. Med utgangspunkt i de store volumene som er ønsket fjernet vil det ganske sikkert også bli gjennomført sprengning i hekketiden hvis de ønsker den raske fremdriften som er indikert i møter.

All sprengning uansett formål eller karakter har mye til felles med den effekten jakttiden har på alt innen fuglefaunaen. Det medfører skremming og forstyrrelser over et enormt område. Og vil ha konsekvenser for hekking i alle nærliggende hekkeområder for sjøfugl. Dette vil angå Østre Utengskjær og Møkkalasset, men også alle andre småskjær som er viktige for sjøfugl i hekkesesongen. På denne måten vil den også ha en negativ effekt på hekkeresultatet for rødlistede fuglearter så som rødnebbterne og andre arter som er svært utsatt for forstyrrelse. Tiltakene i Borg 2 vil derfor være en klar trussel mot fuglefaunaen i anleggsperioden. Mudringen med etterfølgende dumping vil ha store konsekvenser med hensyn til matsøk for en rekke fuglearter i det påvirkete området som vil ha spredningspotensial til langt utenfor Trestein.

Hummer

Bortsett fra neddrepingen av individer i sprengingsperioden mener Kystverket at det ikke tiltaket ikke vil ha noen spesiell konsekvens for den lokale hummerbestanden. Tiltakshaver hevder at det ved sprengingen vil bli etablert nye skjulesteder for hummeren. Til det er det bare å si at med den sedimenteringen som foregår årlig og med ytterligere bidrag fra Kystverkets mudring og dumping vil alle sprekker i løpet av få år bli tildekket langs bunnen. Naturvernforbundet har fulgt utviklingen med hummerbestanden i en årrekke gjennom kontakt med lokale hummerfiskere. Et betydelig antall skjulesteder er blitt ødelagt opp gjennom de siste tiårene som følge av både naturlig sedimentering og effekter av dumping. Det eneste som vil fungere i slike sedimenteringsområder vil være skjulesteder oppover i vannsøylen langs fjellkanter ved øyene og de skjærene som nå skal sprenges i stykker. Som kjent oppholder ikke hummer seg på mudderbunn. Det er en mer typisk lokalitet for kreps. Nedsprenging med større salver for eventuelt å skape hummerlokaliteter som sideeffekt er derfor nytteløst i et slikt sedimenteringsområde som Løperen. Den planlagte økningen i sprengsalvene er kun motivert ut fra ønsket om å slippe utgifter for å transportere sprengt sten til opparbeiding av kunstige rev.

Ved å øke sprengsalvene er det tenkt at man skyter dypere og bredere for å pulverisere mer sten og dermed slippe frakte- og anleggs-kostnader ved å lage kunstige rev. Som vanlig fra tiltakshavers side er det lite eller ingen fokus på miljøeffekter, men desto mer på kostnader. Det eneste avbøtende tiltaket som kan ha noen positiv effekt på en hummerbestand er anleggelse av kunstige rev i områder som fra før av ikke har hummerlokaliteter. Dette vil være typisk mudderbunner og andre lokaliteter på innsiden av Hvaler som også har mistet mange leveområder de siste årene på grunn av den tiltagende nedslammingen.

Fiskebestanden

Det er kjent at torskebestanden i Oslofjorden er svak og svingende i størrelse. Av de fire delpopulasjonene som eksisterer så er den bestanden som er knyttet til Hvalerøyene som er den svakeste. Samtidig vet vi at denne bestanden har vært utsatt for hard tråling i kombinasjon med mye forurensing som har gjort bestanden enda mer sårbar. Med utgangspunkt i situasjonen for kysttorskbestanden må det derfor ikke iverksettes noen tiltak som kan ha forstyrrende effekt i deler av gyteområdet som befinner seg blant annet inn i Løperen. Påstander om at fjerning av miljøgifter i sedimenter med lavere konsentrasjon skal gi en positiv effekt på lengre sikt er ønsketenkning. I en slik situasjon må man benytte seg av en føre var tankegang og unngå inngrep i denne størrelsesorden i et viktig gyteområde for en sårbar populasjon av kysttorsk.

Helsetrusler fra spredning av miljøgifter

Miljøgiftinnholdet i torsk i Oslofjorden har de siste årene gått fra vondt til verre. Tidligere ble det gitt kostholdsrad vedrørende det å ikke spise lever fra torsk. Nå er rådene overført til torskefilet som er en helt annen og betydelig mer alvorlig situasjon. Kostholdsradene går nå ut på at gravide kvinner ikke bør spise torskefilet på grunn av kvikksølvinnholdet. I denne alvorlige situasjonen fremmes Borg 1 og 2 uten mye omtanke på kvikksølvsituasjonen i torsken i Oslofjorden.

Kystverket har ingen garanti eller data for hvor mye miljøgifter som faktisk vil bli spredt gjennom tiltakene rundt Borg 1 og 2. Det som foreligger av informasjon er bare anslag basert på ekstrapolering av de måledata man har fra et fåtall måletakingsstasjoner. Kystverket har ingen oversikt over hvor mange eller hvor høyt innholdet er mellom måletakingspunktene og er ikke i stand til å anslå hvor mange "hotspots" det måtte befinne seg mellom måletakingsstasjonene. En av måletakingsstasjonene understreker dette poenget ved at man under prøvetaking har truffet en slik lomme med ekstra høye konsentrasjoner av kvikksølv. Denne stasjonen hadde astronomisk høye konsentrasjoner av miljøgiften. Konsentrasjonen lå på tre til fire ganger så høyt som nivået for

tiltaksgrense 5. for miljøgifter i sedimenter. På samme måte har ikke Kystverket noen mulighet til å anslå med noen særlig grad av nøyaktighet hvor mye av miljøgiftene som er i løst form og dermed er lett tilgjengelig for å vandre inn i næringskjeden og påvirke fisk og skalldyr i fjorden. Med dette som utgangspunkt så er det ut i fra et føre var hensyn helt uansvarlig å iverksette planene for både Borg 1 og 2.

Norske myndigheter har vedtatt et mål om at vi skal redusere utslippene av kvikksølv med den hensikt å stanse utslippene innen 2020. Norge har godkjent Minamata-avtalen og arbeider aktivt med å stoppe kvikksølvforurensingen internasjonalt da miljøgiften er en global miljøgift som transporteres både med sjø og luft. Det eneste riktige i en slik situasjon er å la miljøgiften bli forseglest dypt nede i sedimentene. Med dette som utgangspunkt er det bedre å la sedimentene med giften bli ytterligere tildekket og forbli forseglest dypt nede, enn å foreta mudring, dumping og sprengning i farleden innunder Borg 1 og 2. Spredningspotensialet er med andre ord altfor stort.

Mudring og dumping i sommerhalvåret

Kystverket har i møte med Naturvernforbundet gjort det klart at de vil søke om å mudre og dumpe i hele sommerhalvåret. Det er ganske oppsiktsvekkende all den tid mindre båthavner med noen få hundre kubikkmeter, med relativt rent slam, pålegges å stoppe all dumping i tidsrommet 15. Mai til 15.juni. Overskridelser av disse tidsfristene blir normalt sett ikke tatt lett på av Fylkesmannens Miljøvernnavdeling. Kystverket ønsker imidlertid å bryte denne praksisen for flere millioner kubikkmeter med slam og sten. Slik vi forstår holdningen til tiltakshaver så er grunnlaget for å ta hensyn til friluftslivinteresser i området omvendt proporsjonal med desto mer slam og sten som skal dumpes. Likebehandlingsprinsippet mellom små båthavner som har vedlikeholds-mudring med små volumer og dertil mindre skadepotensial, skyves tydeligvis til side bare det er Staten som er tiltakshaver, og volumet med et tilhørende skadepotensial er av internasjonale dimensjoner.

Hele området innunder Borg 1 og 2 vil påføre friluftslivet problemer i hele sommerhalvåret i en av de mest benyttede farleder og friluftsområder i hele Oslofjorden. Naturvernforbundet krever at søker holder seg til samme frister som for andre tilsvarende prosjekter i distriktet hvis de mot formodning vil få tillatelse til å gjennomføre Borg 2.

Samlet sett er dette den verste trusselen mot Hvalers natur noensinne. Det kan bare sammenliknes med de mangeårige samlede utslippene til Glomma som har foregått siden 1920-tallet fra husholdning, industri og landbruk. Hvis tiltakene blir gjennomført vil mye av de gamle industrisyndene som er lagret i sedimentene blir frigjort på ny, og vi får en ny runde med belastning og ytterligere opphopning av miljøgifter i fisk og skalldyr.

Hele prosjektet må avvises.

Klage fra Forum for natur og friluftsliv Østfold

Innledning

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Østfold påklager herved vedtaket om reguleringsplan for utbedring av farleden til Borg havn. FNF Østfold påstår at Hvaler kommunestyre har fattet sitt vedtak på et mangelfullt og villedende grunnlag i og med at konsekvensutredningen er en del av saksframstillingen. Enkelte dokumenter det vises til i saken er beheftet med alvorlige feil. Flere av vurderingene i KU tar ikke hensyn til nyere / viktig kunnskap slik at sakens framstilling blir villedende. FNF hevder dessuten at tiltaket er i strid med Naturmangfoldlovens kap. 2. Sett under ett er hele sakskomplekset så rotete og beheftet med så vidt mange feil at saken også bør karakteriseres som mangelfullt opplyst. Nedenfor følger noen eksempler:

Konsekvensutredningens "grønnvasking" av prosjektet

Konsekvensutredningen (KU) er det mest sentrale og viktigste dokumentet i saksframlegget. Konsekvensutredningens formål er å beskrive tiltakets konsekvens for nærmere spesifiserte tema. KU for Borg II beskriver en rekke negative effekter av tiltaket (se f.eks. Tabell 5.7). Flere av disse negative konsekvensene vil også ha negativ virkning i lang tid etter at tiltaket er ferdig. I noen tilfeller vil de negative effektene virke i flere år etter at tiltaket er sluttført, og i enkelte tilfeller er det sannsynlig at de vil være permanente. Eksempelvis vil sprengning og fjerning av grunner med hardbunn ikke kunne rekoloniseres med den samme faunaen. Det er f.eks. også grunn til å frykte at det kartlagte gyteområdet for torsk, som representerer 17,9 % av det totale gytearealene for torsk i Ytre Oslofjord, kan gå tapt. På tross av dette viser sammenstillingen av konsekvenser kun positive effekter av tiltaket (se figur 1). Metodikken i denne "grønnvaskingen" er at alle negative konsekvenser har blitt "overprøvd" med argumentet om at på lengre sikt vil fjerning av giftig mudder være positivt for alle vurderte tema, fra friluftsliv til biomangfold. På dette grunnlaget kan det hevdes at utredningen av

Borg II er gjennomført på en måte som dekker over negative konsekvenser og framstiller prosjektet vesentlig mer positivt enn det som er reelt.

Fjerning av miljøgift – positivt for naturverdier og friluftsliv?

Konsekvensutredningen konkluderer med at tiltaket ikke har negativ virkning for noen av de vurderte temaene. Som nevnt ovenfor er det fjerning av bunnsediment med innhold av miljøgift som vurderes til å oppveie alle negative konsekvenser. FNF mener at miljøgevinsten av fjerning av sedimenter med miljøgift er overdrevet og når det gjelder faren for spredning av miljøgift fra bunnsedimentene i farleden (Borg II) så vil trolig det beste for miljøet være om de ble liggende urørt. Fylkesmannen setter i sin høringsuttalelse også spørsmålsteget ved vurderingen av de positive effektene av fjerningen av noe miljøgiftholdige sedimenter. Fylkesmannen skriver:

"FM mener at de positive effektene av tiltakene for noen av undertemaene til biologisk mangfold er overdrevet, og at konsekvensene for det biologiske mangfoldet er vurdert for positivt."
(saksframlegget s. 4).

Kystverket repliserer med følgende:

"Konsekvensutredningens middels positive resultat for naturmangfold er basert på tiltakets varige effekter som reduksjon i risiko for spredning av miljøgifter etter tiltak sammenlignet med førsituasjonen og den planlagte tilretteleggingen av hummerhabitat."

Kystverkets svar står i kontrast til NGI-rapporten (vedl. 4 s.8) som konkluderer som følger:

"Konsentrasjoner av påviste miljøgifter er lave og tilfredsstillende i hovedsak SFTs tilstandsklasse II." Og videre på s. 9: "Påvist innhold av miljøgifter er lavt og sedimentene kan i stor grad disponeres fritt etter mudring."

Rambøll har også gjort en vurdering av miljøgift i sedimentene (vedl. 3) og her går det fram at det kun er kobber som for flere av utdypingsområdene havner i tilstandsklasse 4, men for mange prøvers vedkommende relativt nære tilstandsklasse 3. På de to øverste utdypingsområdene rett sør for Løperen ble det påvist kvikksølv i tilstandsklasse 5, men dette er dypt nede i sedimentene, henholdsvis på 80-90 cm og 110-120 cm. Rambøll har i senere tid foretatt laboratorieforsøk med å eksponere følsomme organismer for kobber i tilstandsklasse 4 med det resultat at organismene så ut til å tåle dette godt *.

Det er selvfølgelig ikke negativt å fjerne miljøgift, men det er grunn til tvil om miljøgiften som fjernes representerer noen trussel mot dyrelivet, såfremt den som her ligger i stabile sedimenter. Det vil dessuten utvilsomt forekomme eksponering og spredning av miljøgift i forbindelse med tiltaket. Konklusjonen blir at det lite sannsynlig at denne marginale pluss-effekten, vil oppveie de negative konsekvensene av å sprengte bort en rekke skjær og grunner samt fjerne nærmere 1 mill. m³ mudder hvorav en relativt stor andel vil havne i nasjonalparken og på kaldtvannkorallrevne.

*Aud Helland, Rambøll pers.medd. i møte 18.11.2014.

Saksdokument med alvorlig feil

En rapport fra Havforskningsinstituttet (HI) ligger som vedlegg til KU (vedlegg 6). Her konkluderes det med, sitat: "Den totale mudringsmassen i forbindelse med tiltaket vil utgjøre mellom 0,5 og 1,5 % av totale tilførsler av sedimenter tilført via Glomma per år."

Beslutningstakere som leser dette kan lett komme til konklusjonen at dette prosjektet er miljømessig uproblematisk. Fakta er imidlertid at den totale mudringsmassen i tiltaket utgjør flere ganger Glommas totale tilførsel av sediment per år. Rapporten er dermed egnet til å sterkt nedvurdere tiltakets konsekvens for biomangfold og friluftsliv. Feilen i rapporten er velkjent for tiltakshaver og burde være det også for kommunens saksbehandlere. FNF hevder at dette er en feil i saksbehandlingen som er med på å ufarliggjøre prosjektet for den som prøver å sette seg inn i dette komplekse tiltaket.

Sprikende utsagn

Fylkesmannen kommenterte i sitt hørings svar at konsekvensen for biologisk mangfold hadde blitt endret fra ingen konsekvens til positiv konsekvens. I sitt tilsvarende svar skriver Kystverket: "...det er forventet full reetablering av naturlig flora og fauna i etterkant."(Saksframlegget s. 5)

I planbeskrivelsen står det imidlertid følgende: "Dersom hummerens habitat ikke fjernes ved utdypingen, forventes det ingen varige effekter på bestandsnivå."(Planbeskrivelsen s. 21)

Siden farledsprosjektet omfatter fjerning av flere grunner og skjær så er det rimelig å konkludere med at det kan forventes varig effekt på hummerbestanden i farleden og trolig også på mange andre arter som lever på de grunnene og skjærene som skal fjernes. Full reetablering av flora og fauna er derfor

å betrakte som en feil i saksframstillingen. At tiltakshaver planlegger å dumpe steinmassene et annet sted som framtidig habitat for hummer er positivt, men kan ikke omfattes av begrepet "reetablering."

Manglende risikovurdering

Det framgår av Planbeskrivelsen at gjennomført utbedring av farleden, både dybde, bredde og ny oppmerking vil føre til en reduksjon av forventet antall grunnstøtinger pr år med 45 % (Planbeskrivelse Borg II s. 24). Dette er basert på en risikoanalysen utarbeidet av DNV høsten 2011 (Vedlegg 20).

Stortinget ga imidlertid våren 2012 en ekstrabevilgning for å forbedre merkingen av Løperen. Prosjektet fikk navnet Farled Fredrikstad 2012 og er et av de største merkeprosjektene i Norge i moderne tid. Det innebærer fjerning, endring og nyetablering av 34 sjømerker, og har som formål å fjerne bruk av sektorlykter og lanterner (KU s. 35). Dette prosjektet vil med stor sannsynlighet øke sikkerheten i farleden vesentlig, men noen ny risikovurdering er ikke gjennomført. Risikoen for havari ved dagens situasjon er antatt vesentlig redusert etter gjennomføringen av Farled Fredrikstad 2012 er ferdig, men noen ny risikovurdering er ikke gjennomført. Havaririsikoen i 0-alternativet er derfor vesentlig overvurdert. Ved risikovurderingen fra 2011 er kun en generell trafikkøkning lagt til grunn for vurderingen, mens Borg II, som er en forutsetning for Borg I prosjektet, i realiteten er planlagt for en stor trafikkøkning og med vesentlig større skip. Risikoen for havari er derfor undervurdert og pga. vesentlig større skip er også potensielt skadeomfang vesentlig større.

At det ikke er gjennomført en risikoanalyse hvor det er tatt hensyn til den planlagte økningen i trafikk og fartøystørrelse, samt den nye og avanserte merkingen av Løperen, betyr at vesentlig kunnskap om prosjektet ikke er framskaffet og at saken dermed er dårlig opplyst.

Manglende konseptvalgutredning KVV

Konseptvalgutredning (KVV) er en faglig statlig utredning i tidlig fase for store prosjekter, strekninger og for transportsystem i byområder (kostnadsnivå over 750 mill). Det er ikke gjennomført noen KVV for Borg havn og farledsutbedringen, trolig fordi prosjektet ble startet før KVV var aktuelt. Borg havn er i Nasjonal transportplan (NTP 2010-2019) utpekt som en "stamnetthavn", dvs. en havn av nasjonal betydning. Havnealliansen i Østfold omtaler imidlertid havna som: "...en havn for lokalt næringsliv og omkringliggende region."

Utbedringen av farleden må sees i sammenheng med utvidelsen av Borg havn, Borg I og II. En KVV for Borg havn i dag ville trolig konkludert med at Borg havn ikke er egnet som stamnetthavn bla. fordi det i dag er fokus på å få gods direkte over fra kjøll til bane, noe som ikke er mulig her. Prosjektet har dessuten blitt svært kostbart og har dessuten stort skadepotensiale for naturverdier og friluftslivsinteresser.

FNF vil hevde at mangel på KVV ved et så omfattende og krevende prosjekt som Borg I og II, bidrar til at saken vurderes som mangelfullt opplyst.

Kystverkets uttalelse til klagen

Kystverket har vurdert de innkomne klagen til reguleringsplanene for Borg II og ønsker å komme med nedenstående klargjørende kommentarer og tilbakemeldinger. Tilbakemeldingen er delt inn med samme struktur som klagen.

Klage fra Forum for natur og friluftsliv (FNF), datert 26.11.14:

"Konsekvensutredningens "grønnvasking" av prosjektet:

Kystverket er godt kjent med risikoen forbundet med å gjennomføre et utdypingstiltak som dette i et så "naturrekkt" område og derfor er det blitt gjennomført mange vurderinger, analyser og beregninger av mulige konsekvenser av tiltaket (Rambøll: Konsekvenser for vannforekomsten, Miljøgiftbudsjettet, Tilstandskartlegging av ålegras, Konsentrasjon av metylkvikksølv, Toksisitetstester på kobber, Sintef: Partikkelspredningsmodeller, DNV: Biologiske undersøkelser i farleier, Kartlegging av bunnsflora og -fauna ved innsjøen Borg havn, Havforskningsinstituttet: Uttalelse Sprengning og hummer). En viktig del av utredningene handler om å finne tålegrenser for naturverdier som ålegras, korallrev og bløtbunnsfauna. Dette arbeidet er videreført i detaljplanleggingen og pågår fortsatt. Overvåking av aktuelle parametres grenseverdier vil være en del av kontroll- og overvåkingsprogrammet som skal følge arbeidene. Hvis arbeidene medfører vesentlige overskridelser, vil arbeidenes utførelsesmetodikk bli justert eller stanset for ikke å gi varige effekter på omgivelsene. I enkelte områder vil hydromorfologiske endringer (utdyping) kunne medføre varige endringer i artssammensetning, men da dette er områder med begrenset areal (sett i forhold til hele utbredelseområdet for aktuelle arter) og spredt over et stort område anses det ikke som sannsynlig at

dette vil medføre registrerbare negative konsekvenser for fisk, fugl eller marine pattedyrs bruk av områdene. Også oppfylning av sjødeponiet Svaleskjær vil kunne medføre endringer i vannutskiftingen. Dette sjøområdet er identifisert som tidvis anoksisk (oksygenfetting) og forbedret vannutskifting vil kunne gi gunstigere levestandarder for bunnfauna.

Tabellen nedenfor angir forventet risiko i tiltakets anleggsperiode (og etter tiltak for "Strømningsforhold" og "Verne- og fredningsområder") og konsekvenser etter utført tiltak:

	Risiko	Konsekvenser av tiltak
Marin bløtbunnsfauna	Fjerning (vil reetableres). Partikkelspredning og tilslamming (vil overvåkes).	Fjerner en kilde til forurensing. Forbedrer ferskvanninnstrømming til Øra. Reduserer risiko for ulykker i farleden (oljeutslipp).
Ålegras	Partikkelspredning og tilslamming (vil overvåkes).	Reduserer risiko for ulykker i farleden (oljeutslipp).
Fugleliv	Forstyrrelser og støy ved hekkeområder (arbeider foregår i små områder av gangen og støynivået fra sjøtrafikk og aktivitet på land i et av Norges mest befolkede hytteområder er allerede høyt på våren og sommeren). Spredning og opptak av miljøgifter (vil overvåkes).	Fjerner en kilde til forurensing. Forbedrer ferskvanninnstrømming til Øra og dermed næringsgrunnlaget. Reduserer risiko for ulykker i farleden (oljeutslipp).
Koraller	Tilslamming (vil overvåkes).	Reduserer risiko for ulykker i farleden (oljeutslipp).
Hummer	Sprengning vil kunne skade enkeltindivider. Tilslamming.	Fjerner en kilde til forurensing. Etablering av kunstige rev (nye leveområder). Reduserer risiko for ulykker i farleden (oljeutslipp).
Gyteområder for kysttorsk	Partikkelspredning og tilslamming.	Fjerner en kilde til forurensing. Ved Svaleskjær vil utfylling kunne bedre bunnforholdene for fauna. Reduserer risiko for ulykker i farleden (oljeutslipp).
Sedimenter	Partikkelspredning og tilslamming.	Fjerner en kilde til forurensing i både utdypingsområdene og i deponiområdene. Reduserer risiko for ulykker i farleden (oljeutslipp).
Strømningsforhold	Hydromorfologiske endringer (fysiske endringer i vannforekomsten) i Røsvikrenna, ved grunnene og ved sjødeponiene.	Forbedrer ferskvanninnstrømmingen til Øra. Vil kunne forbedre vannutskifting ved Svaleskjær.
Verne- og fredningsområder	Fjerner areal i Fuglevikbukta. Øra påvirkes. Tilslamming og partikkelspredning til nærliggende områder (Utengskjæra, Møkkalasset, osv)	Forbedrer ferskvanninnstrømmingen til Øra. Reduserer risiko for ulykker i farleden (oljeutslipp).

Partikkelspredning, tilslamming og spredning av miljøgifter er identifisert som de viktigste risikofaktorene og vil bli overvåket ved gjennomføring av tiltaket. Alt i alt vurderes konsekvensene av tiltaket som positive for området forutsatt at grenseverdiene ikke overskrides signifikant under tiltaket. Et annet forhold som er med på å føre til dette er at tiltaket vil gi redusert risiko for grunnstøting og dermed også redusert risiko for forurensninger fra skipsulykker (oljeutslipp og andre forurensninger/utslipp under opprydding, vrakrester etc.). Selv uten at tiltaket gjennomføres, kan det foretas vedlikeholdsmudring og dermed gi mulighet for trafikkøkninger (ved at vær- og strømforhold hensyntas, kan større båter enn teoretisk dimensjonering av farleden tilsier, tas inn til Borg havn). Da vil risikoen for grunnstøting øke betraktelig, noe som ikke er en ønsket situasjon.

Fjerning av miljøgift – positivt for naturverdier og friluftsliv?:

FNF viser til at NGI (2009) rapporten er utdatert. Dette er korrekt og Kystverket har oppdatert kunnskap om forurensingssituasjonen i områdene som skal utdypes i rapporten Rambøll (2013) Borg 2 Miljøtekniske sedimentundersøkelser. Det er normalt at det arbeides videre med prosjektplanleggingen etter at KU/reguleringsplan er utarbeidet. Derfor vil det etter hvert foreligge mye oppdatert og mer detaljert informasjon som ikke inngår i underlagsdokumentene for reguleringsplanene.

Utdypingsprosjektet er ikke et miljøoppryddingsprosjekt, dvs et prosjekt med miljøopprydding som målsetting. Formålet med prosjektet er å utvide farleden slik at den kan ta i mot økt skipsstørrelse samt redusere risiko for ulykker pga feilnavigasjon. Det er allerede utført risikoanalyser og ny risikoanalyse og samfunnsøkonomisk analyse vil bli gjennomført på nyåret pga endringer i prosjektet og nye generelle retningslinjer for hvordan slike analyser skal utarbeides. Videre er det viktig å være oppmerksom på at de øvre sjikt av bunnsedimentene ikke ligger stabile pga lav egenvekt, strømforholdene og stadig oppvirvling fra passerende skip. Dette medfører at forurensninger i de øverste lagene av bunnsedimenter, stadig bringes i suspensjon i vannsøylen. Miljøgiftbudsjettet beregnet for Borg 1 viser at det er liten risiko forbundet med spredning av miljøgifter fra gjennomføringsfasen. Et miljøgiftbudsjett vil også bli beregnet for Borg 2, men med bakgrunn i miljøgiftkonsentrasjonene forventes det ingen større endringer i risikobildet. Sintef arbeider med ny modellering av partikkelspredningen ved mudring og deponering, og denne modelleringen vil vise hvor stor grad av spredning og sedimentering som kan forventes i Ytre Hvaler nasjonalpark og ved korallrevne. Foreløpige beregninger viser lav risiko for skadelig tilslamming av korallrevne.

Saksdokument med alvorlig feil:

FNF hevder at det er feil i saksdokumentene i forholdet mellom total mudringsmasse og Glommas tilførsel, med henvisning til en uttalelse fra Havforskningsinstituttet om at "den totale mudringsmassen i forbindelse med tiltaket vil utgjøre mellom 0,5 og 1,5 % av totale tilførsler av sedimenter tilført via Glomma pr år". Denne uttalelsen fra Havforskningsinstituttet er gitt i en tidligere fase av prosjektet, og som her blir tatt ut av sin sammenheng. Kystverket går derfor ikke konkret inn på denne uttalelsen utover å konstatere at totale mudringsmasser i foreliggende planer overgår Glommas tilførsel mange ganger. Denne ene uttalelsen har relativt sett liten betydning for konsekvensutredningen da forholdet mellom Glommas årlige sedimenttilførsel, anslått til ca. 55 000 – 280 000 m³ pr år, og tiltakets størrelse kommer godt fram i konsekvensutredningen og tilhørende rapporter.

Nå viser detaljplanleggingen at totale mengder vil bli noe redusert i forhold til det som tidligere er oppgitt. Kystverket er nå midt inne i en mengdeberegning, og det kan antydes at totale mengder for Borg II vil være ca 700.000 m³, hvorav ca 185 000 m³ fjell og 129 000 m³ er forurensede sedimenter i klasse 4 og 5.

Sprikende utsagn:

Bevaringsområdet for hummer ved Kvernskjær skal ikke utdypes og hummer er generelt motstandsdyktige mot trykkbølger da de ikke har noen indre lukkede luftblærer. Varige negative effekter på hummerbestanden forventes ikke da hummer vil være i stand til å forlate grunnene hvis stresset blir for stort. Rekolonisering og reetablering av lokale leveområder forventes etter arbeidene. Kystverket planlegger å bruke deler av overskuddsmassene fra sprengning av fjell til å etablere kunstige rev. Erfaringer fra et lignende prosjekt i Gøteborg-området viser at de kunstige revne bidrar med nye leveområder for både hummer, fisk og bløtdyr.

På denne bakgrunn blir FNFs påpekning i dette avsnittet påstander uten rimelig grad av begrunnelser.

Manglende risikovurdering:

Som omtalt ovenfor arbeider Kystverket nå med ny risikoanalyse og samfunnsøkonomisk analyse for prosjektene Borg I og Borg II og disse vil foreligge i begynnelsen av 2015. Utførte arbeider med navigasjonsinstallasjonene må også ses som en del av arbeidet med utbedring av farleden inn til Fredrikstad, og kan ikke anses avsluttet før farledsutbedringen omhandlet i reguleringsplanene er ferdig utført.

Manglende konseptvalgutredning (KVU):

FNF hevder at manglende KVU bidrar til at saken er mangelfullt opplyst. Det påpekes her at KVU inngår i Finansdepartementets retningslinjer for kvalitetssikring av store, statlige prosjekter. Da Fiskeri- og kystdepartementet tidligere, og nå Samferdselsdepartementet, ikke har bestilt en slik KVU utført, er dette heller ikke utført. Kystverket svarer fortløpende på bestillingene fra overordnede

statlige organer, men dette faller utenfor rammen for utarbeidelse og behandling av denne reguleringsplanen og er derfor irrelevant som klagegrunnlag for vedtaket om reguleringsplanen.

Oppsummert kan vi ikke se at FNFs brev av 26.11.14 tilfører saken nye momenter utover det som er behandlet og opplyst om tidligere. De vesentlige forholdene som ikke er besvart i grunnlagsmaterialet for vedtaket om reguleringsplan for Borg II, vil bli behandlet i søknad om mudring og deponering som skal behandles hos Miljødirektoratet. Denne søknaden er fortsatt under bearbeiding pr desember 2014.

Klage fra Naturvernforbundet på Hvaler, datert 1.12.14:

Klage på reguleringsplan for Borg II:

Hensikten med utbedringen av farleden inn til Borg havn er blant annet å øke fremkommelighet og trafiksikkerhet i farvannet, slik at faren for grunnstøtinger reduseres. Samtidig er det godt kjent at farleden går gjennom et rikt naturområde, som også er vernet på ulike måter (verneområder, nasjonalpark). Dette medfører også at Kystverket tar bevaring av naturen på alvor. Dette skjer dels gjennom omfattende analyser og utredninger og undersøkelser for å få fram detaljerte opplysninger om aktuelle stedlige forhold, dels gjennom omfattende detaljplanlegging av utførelsen av arbeidene slik at disse kan utføres på den mest skånsomme måten for naturen som er mulig med dagens tilgjengelige teknologi.

Derfor kan Kystverket på ingen måte dele de innledende utsagnene i dette avsnittet i Naturvernforbundets brev.

Fugleliv:

I konsekvensutredningen har Kystverket identifisert trafikk under gjennomføring av tiltak og endring av næringsgrunnlaget (bløtbunnsområdene) som de viktigste påvirkningsmekanismene på fugl:

- Trafikk i etterkant av tiltak: Statistikk fra Borg havn viser at det ikke forventes særlig økning i trafikken i årene som kommer da båtene heller blir større.
- Trafikk underveis i tiltak: Trafikk kan øke/endres noe underveis i tiltaket som følge av transport av mudrede masser til sjødeponiene. Midlertidige endringer i trafikken som følge av arbeider i farleden forventes ikke i særlig grad.
- Bløtbunnsområder som næringsområder: Forventer ingen varige konsekvenser da sedimentering allerede er høy og organismesamfunnene er tilpasset vekslinger i sedimentasjon som er normalsituasjonen ved utløpet av Glomma. Ved total fjerning av bunnfauna vil rekruttering fra omkringliggende områder erfaringsmessig raskt føre til rekolonisering av bunnfauna (dette vil skje i løpet av måneder).

Underveis i gjennomføring av tiltaket vil det bli utført overvåking av sedimentering og turbiditet i bløtbunnsområder som ålegrasenger som modellering av partikkelspredningen utført av Sintef, viser kan være utsatt. Disse målingene vil også gi en god indikasjon på hvilket stress bløtbunnsfaunaen blir utsatt for.

Sprengning under vann medfører normalt ikke støy i stor grad over sjøoverflaten. Sammenlignet med støy fra normal båttrafikk, både næringsaktiv og privat båttrafikk, vil ikke støymengdene bli betydelig verre. Under vann vil sprengning kunne medføre trykkbølger som oppleves ulikt av ulike organismer og kunne spres over lengre avstander. Fugl og marine pattedyr er følsomme for lydtrykk, og vil kunne skremmes bort fra det aktuelle området sprengningen foregår i. Sprengning i dette tiltaket vil skje på mindre områder som etterfølger hverandre i tid og er spredt over et stort område. Påvirkning fra sprengning anses altså å være lokalt avgrenset og til å ha begrenset utstrekning i tid. Trykkbølger kan være dødelig på nært hold for fisk med lukket svømmeblære, som torsk. Fugl har ikke lukkede luftsekker og vil ikke påvirkes på samme måte som for eksempel torsk. Ved å bruke skremmesalver og sekvensiell sprengning (bruk av flere tennere som fordeler enkeltsalver over noe lengre tid) vil organismer i nærheten av sprengningsstedet skremmes bort og trykkbølgen reduseres.

Fra DNV (2010) Biologiske undersøkelser i farleier, s. 20-21:

"Larsen m.fl. (2003) delte inn avstanden fra sprengningsarbeidet i tre soner:

Nærfeltsonen/dødelighetssonen (...) <ca 75 meter

Overgangssonen/mindre sannsynlighet for akutt dødelighet (...) ca 75-1000 m

Fjernsonen/lydtrykk betydelig svekket (...) >ca 1 km"

For helhetens skyld vil vi påpeke at sprengning nå kun er aktuelt for Duken, Tjørnergrunnen, Lubbegrunden, Løperungen og Tjeldholmsten i Hvaler kommune. I tillegg vurderes å sprengre noe av

Vestre Fugleskjærgrunn samt en liten sprengning ved Nordre Kvernskjær, men dette er ikke endelig avklart. Således er sprengningsarbeider uaktuelt for Østre Utengskjær og Store Møkkalasset. De nærmeste sprengningsarbeidene vil ha en avstand på ca 400-500 meter fra Gåseskjæra, Fugleskjæra og Store Møkkalasset, mens Utengskjæra ligger om lag 2500 meter unna nærmeste sprengningsområde.

Hummer:

Naturvernforbundets påstander her, bl.a. om at et betydelig antall skjulesteder for hummer er blitt ødelagt oppgjennom de siste tiårene som følge av både naturlig sedimentering og effekter av dumping, er påstander som ikke er dokumentert og som ikke er undersøkt av Kystverket. Også flere av utsagnene er uriktige, eller tatt ut av sin sammenheng, slik at avsnittets innhold og konklusjoner blir unnyansert og til dels feilaktig.

Det planlegges etablert kunstige rev på hardbunn i dette prosjektet, ikke kun nedsprengning av grunner. Da dette tiltaket ikke går dypere enn 13,3 - 16,3 m, vil det derfor fortsatt være hardbunnsområder og bratte skrånninger på de grunnene der det skal gjennomføres sprengningstiltak. Og en rekke grunner vil ikke berøres, slik at mesteparten av hummerens leveområder vil ikke påvirkes.

Naturvernforbundet mener at det fra Kystverkets side er lite eller ingen fokus på miljøeffekter, men kun på kostnader knyttet til tiltaket. Kystverket er av motsatt oppfatning, slik det fremgår ovenfor.

Fiskebestanden:

Sintefs spredningsmodelleringer viser hvor spredning av partikler kan forventes, og ved hjelp av overvåkningsprogrammet skal det sikres at spredningen av partikler ikke overskrider grenseverdier som ivaretar blant annet fisk.

Torsken gyter i frie vannmasser, eggene befruktes her og driver med strømmen til yngelen klekkes, første yngelstadium driver også (pelagisk) fritt i sjøen. Yngel (3-5 cm) bunnskråler i mai/juni i områder som gir best skjul og tilgang på mat, og derfor huser ikke gyteområdene egg og larver særlig lenge. Se http://www.imr.no/filarkiv/2003/12/Nr.5_2008.pdf/nb-no Helsetrusler fra spredning av miljøgifter: Naturvernforbundet hevder i sin klage at kostholdsrådene i forhold til ikke å spise lever fra torsk nå er gått over til også å gjelde torskefilet. I forhold til de siste kostholdsrådene som foreligger i forhold til fisk, er dette feil. Tidligere kostholdsråd har vært gitt på bakgrunn av høye PCB- og dioksin-nivåer, ikke kvikksølv. NIVA omtaler dette i sin rapport "Indre Oslofjord 2013 – status, trusler og tiltak" (2014) der det fremgår at kvikksølvnivået i ferskvannsfisk i noen tilfeller er over grenseverdiene, mens det i saltvannsfisk fremdeles er godt under grenseverdiene.

Matportalen/Mattilsynet og Vitenskapskomiteen for mattrygghet (VKM) har uttalt at det ikke er grunn til bekymring for giftstoffer i fisk. Se følgende nettsteder:

http://www.matportalen.no/verktoy/tilsynsresultater/trygt_og_viktig_aa_spise_fisk

<http://www.nrk.no/livsstil/nytt-rad-om-fiskespising-1.12101882>

Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES) har uttalt at det er lite kvikksølv i norsk torsk. Se <http://nifes.no/lite-kvikksolv-i-norsk-torsk/>

Naturvernforbundet mener at det som foreligger av informasjon i forhold til hvor mye miljøgifter som faktisk blir spredd ved gjennomføring av tiltakene bare er anslag basert på ekstrapolering av de måledata som er fra et fåtall måletakingsstasjoner. Kystverket har utarbeidet en undersøkelsesplan som er basert på gjeldende veileder fra miljøvernmyndighetene. Derfor er Kystverket av den klare oppfatningen at undersøkelsene er gjennomført på en forsvarlig måte.

Naturvernforbundet mener at det eneste riktige i forhold til kvikksølv er å la dette bli forsegledd dypt nede i sedimentene, og la miljøgiftene bli ytterligere tildekket i stedet for å foreta mudring, dumping og sprengning. Beregninger som Rambøll har gjennomført på vegne av Kystverket viser at man årlig sparer 0,5 kg Hg fra kun Borg I etter at tiltaket er gjennomført.

Mudring og dumping i sommerhalvåret:

Kystverket er klar over at områdene i tilknytning til farleden og tiltaksområdene er mye benyttet til friluftsliv og rekreasjon i sommerhalvåret. Det skal derfor utarbeides et overvåkningsprogram for overvåking av gjennomføringen av tiltakene. Dette programmet vil bli benyttet til styring av arbeidene slik at det blir endring/stans i arbeidene hvis turbiditet og spredning overskrider grenseverdiene som er gitt i mudre- og dumpetillatelsen fra Miljødirektoratet (forligger ennå ikke, da søknaden fortsatt er under utarbeidelse). Kystverket vil også forholde seg til de krav til gjennomføringsperiode som settes i denne tillatelsen. Videre har vi tidligere informert om at Kystverket vil informere fortløpende og åpent

om arbeidenes fremdrift og utførelse. Dette vil gi et godt grunnlag for samhandling med berørte parter og beboere i aktuelt område. Vi håper med dette å ha besvart klagenes innhold i det vesentligste, og ber om at klagen ikke imøtekommes.

Hjemmelsgrunnlag

Plan- og bygningsloven § 1-9
Forvaltningsloven §§ 28 til 33

Vurdering

Vurdering av klage fra Naturvernforbundet på Hvaler v/leder Pål Bugge

Naturvernforbundet tar opp risikoen for negative konsekvenser for fuglelivet, hummer og gyteområdet til den lokale torskebestanden, samt faren for spredning av miljøgifter ved tiltaket. Rådmannen mener disse problemstillingene er tilstrekkelig vurdert i konsekvensutredningen og rapportene som denne bygger på, samt Kystverkets uttalelse til klagen. Kystverket må få mudre- og dumpetillatelse fra Miljødirektoratet før tiltaket kan utføres, og det skal etableres overvåkingsprogram som sikrer at gitte grenseverdier ikke overskrides i anleggsperioden. Totalt mener rådmannen at plandokumentene, mudre- og dumpetillatelsen og overvåkingsprogrammet sikrer at hensynet til miljø og friluftsliv ivaretas under tiltaket.

Naturvernforbundet krever at søker holder seg til samme frister som andre tilsvarende prosjekter i distriktet, altså at de skal stoppe all dumping i tidsrommet 15. mai – 15. juni. Også her legger rådmannen til grunn at hensynet til vannkvalitet i sommerhalvåret vil bli ivarettatt gjennom mudre- og dumpetillatelsen fra Miljødirektoratet, og gjennom overvåkingsprogrammet. Dermed er det ikke nødvendig at reguleringsplanen pålegger full stans i bestemte tidsperioder.

Vurdering av klage fra Forum for natur og friluftsliv Østfold

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Østfold mener KU er gjennomført på en måte som dekker over negative konsekvenser og framstiller prosjektet vesentlig mer positivt enn det som er reelt. FNF mener også at miljøgevinsten ved å fjerne miljøgifter er overdrevet. Planprosessen for reguleringsplanene i farledsprosjektet har vært nokså lang og komplisert. I starten av planprosessen var kommunen skeptisk til reguleringsplanene, og mente blant annet at KU var for dårlig strukturert, manglet vurdering av 0-alternativet, manglet vurderinger av avbøtende tiltak, og hadde mangelfull ROS-analyse. Fra høsten 2013 ble imidlertid plandokumentene omarbeidet i tett samarbeid med Hvaler og Fredrikstad kommuner. Samarbeidet mellom kommunene og Kystverket har siden vært preget av tillit. Ved høring av planene våren 2014 mente Hvaler kommune at reguleringsplanene var blitt gode redskaper for kommunes oppfølging av tiltaket, og at KU med tilhørende rapporter ga et godt og pålitelig kunnskapsgrunnlag og god oversikt. Dette er fortsatt rådmannens holdning, både når det gjelder negative konsekvenser på biologisk mangfold, og miljøgevinsten ved å fjerne miljøgifter. Borg II-prosjektet berører mange fagfelt, og kommunen har ikke spesialkompetanse på alle disse. Vi må derfor legge til grunn at en KU som bygger på et såpass omfattende grunnlag av undersøkelser og rapporter som det denne gjør, er relativt pålitelig.

FNF påpeker at en rapport fra Havforskningsinstituttet, som ligger som vedlegg til KU, inneholder en feil som de mener er egnet til å nedvurdere de negative konsekvensene av tiltaket. I rapporten hevdes det at den totale mudringsmassen i forbindelse med tiltaket vil utgjøre mellom 0,5 og 1,5 % av totale tilførsler av sedimenter tilført via Glomma per år, mens den totale mudringsmassen i realiteten utgjør flere ganger Glommas totale tilførsel av sediment per år. I KU for øvrig og i kommunens egne saksframlegg kommer det imidlertid tydelig fram hvor store mengder masser som skal mudres/fjernes. Rådmannen tror derfor ikke utsagnet i den ene rapporten har hatt avgjørende betydning for saksbehandlingen og vedtaket.

FNF viser til det de mener er sprikende utsagn fra Kystverkets side, hva angår reetablering av naturlig flora og fauna i etterkant av tiltaket. Dessuten hevder FNF at saken må anses som dårlig opplyst på grunn av manglende konseptvalgutredning (KVU) og fordi risikovurderingen utført av DNV i 2011 ikke tok hensyn til den nye merkingen av Løperen og planlagt økningen i trafikk og fartøystørrelse. For disse punktene viser rådmannen til Kystverkets grundige uttalelse til klagen, og slutter seg til denne.

Konklusjoner

Det har ikke fremkommet nye, tungtveiende momenter i saken som tilsier at planvedtaket bør endres. Klagen på reguleringsplanene for utbedring av farled til Borg havn bør ikke tas til følge.

Rådmannens forslag til vedtak

Det har ikke fremkommet nye, tungtveiende momenter i saken som tilsier at planvedtaket bør endres. Klagen på reguleringsplanene for utbedring av farled til Borg havn tas ikke til følge. For begrunnelse vises det til vurderingen i saken.

Klagen oversendes til Fylkesmannen i Østfold for endelig avgjørelse.

Hvaler kommune, 06.01.2015

*Dag Willien Eriksen
rådmann*

Behandling i Utvalget for samfunnsutvikling 28.01.2015:

Votering:

UMT tar saken til orientering – enstemmig vedtatt

Vedtak i Utvalget for samfunnsutvikling 28.01.2015:

UMT tar saken til orientering – enstemmig vedtatt

Behandling i Kommunestyret 12.02.2015:

Votering:

Rådmannens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt

Vedtak i Kommunestyret 12.02.2015:

Det har ikke fremkommet nye, tungtveiende momenter i saken som tilsier at planvedtaket bør endres. Klagen på reguleringsplanene for utbedring av farled til Borg havn tas ikke til følge. For begrunnelse vises det til vurderingen i saken.

Klagen oversendes til Fylkesmannen i Østfold for endelig avgjørelse.



Hvaler kommune

postmottak@hvaler.kommune.no

Klage på vedtak i sak 59/14 reguleringsplaner for farledsprosjektet Borg II, utbedring av farled til Borg havn (Kommunestyret 4.9.2014)

Innledning

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Østfold påklager herved vedtaket om reguleringsplan for utbedring av farleden til Borg havn. FNF Østfold påstår at Hvaler kommunestyre har fattet sitt vedtak på et mangelfullt og villedende grunnlag i og med at konsekvensutredningen er en del av saksframstillingen. Enkelte dokumenter det vises til i saken er beheftet med alvorlige feil. Flere av vurderingene i KU tar ikke hensyn til nyere / viktig kunnskap slik at sakens framstilling blir villedende. FNF hevder dessuten at tiltaket er i strid med Naturmangfoldlovens kap. 2. Sett under ett er hele sakskomplekset så rotete og beheftet med så vidt mange feil at saken også bør karakteriseres som mangelfullt opplyst. Nedenfor følger noen eksempler:

Konsekvensutredningens "grønnvasking" av prosjektet

Konsekvensutredningen (KU) er det mest sentrale og viktigste dokumentet i saksframlegget. Konsekvensutredningens formål er å beskrive tiltakets konsekvens for nærmere spesifiserte tema. KU for Borg II beskriver en rekke negative effekter av tiltaket (se f.eks. Tabell 5.7). Flere av disse negative konsekvensene vil også ha negativ virkning i lang tid etter at tiltaket er ferdig. I noen tilfeller vil de negative effektene virke i flere år etter at tiltaket er slutført, og i enkelte tilfeller er det sannsynlig at de vil være permanente. Eksempelvis vil sprengning og fjerning av grunner med hardbunn ikke kunne rekoloniseres med den samme faunaen. Det er f.eks. også grunn til å frykte at det kartlagte gyteområdet for torsk, som representerer 17,9 % av det totale gytearealene for torsk i Ytre Oslofjord, kan gå tapt. På tross av dette viser sammenstillingen av konsekvenser kun positive effekter av tiltaket (se figur 1).

Tema	Konsekvens
NATUR OG MILJØ	
Biologisk mangfold	++
Marin bløtbunnsfauna	++
Alegras	+
Fugleliv	++
Koraller	++
Hummer	++
Gyteområder kysttorsk	++
Sedimenter	++
Strømningsforhold	0
Verne- og fredningsområder	++
Marine kulturminner	0
Friluftsliv	++
Fiskeri- og akvakulturinteresser	+
SAMLET VURDERING	++

Figur 1. Konsekvensutredning Borg II – samlet konsekvensvurdering (Tabell 5.8).

Metodikken i denne "grønnvaskingen" er at alle negative konsekvenser har blitt "overprøvd" med argumentet om at på lengre sikt vil fjerning av giftig mudder være positivt for alle vurderte tema, fra friluftsliv til biomangfold.

På dette grunnlaget kan det hevdes at utredningen av Borg II er gjennomført på en måte som dekker over negative konsekvenser og framstiller prosjektet vesentlig mer positivt enn det som er reelt.

*FNF Østfold (Forum for natur og friluftsliv) tlf. 971 10 439, Pb. 31, 1891 Rakkestad
e-post: ostfold@fnf-nett.no <http://www.fnf-nett.no/ostfold>*



Fjerning av miljøgift – positivt for naturverdier og friluftsliv?

Konsekvensutredningen konkluderer med at tiltaket ikke har negativ virkning for noen av de vurderte temaene. Som nevnt ovenfor er det fjerning av bunnsediment med innhold av miljøgift som vurderes til å oppveie alle negative konsekvenser. FNF mener at miljøgevinsten av fjerning av sedimenter med miljøgift er overdrevet og når det gjelder faren for spredning av miljøgift fra bunnsedimentene i farleden (Borg II) så vil trolig det beste for miljøet være om de ble liggende urørt.

Fylkesmannen setter i sin høringsuttalelse også spørsmålsteget ved vurderingen av de positive effektene av fjerningen av noe miljøgift holdige sedimenter. Fylkesmannen skriver:

"FM mener at de positive effektene av tiltakene for noen av undertemaene til biologisk mangfold er overdrevet, og at konsekvensene for det biologiske mangfoldet er vurdert for positivt." (saksframlegget s. 4).

Kystverket repliserer med følgende:

"Konsekvensutredningens middels positive resultat for naturmangfold er basert på tiltakets varige effekter som reduksjon i risiko for spredning av miljøgifter etter tiltak sammenlignet med førsituasjonen og den planlagte tilretteleggingen av hummerhabitat."

Kystverkets svar står i kontrast til NGI-rapporten (vedl. 4 s.8) som konkluderer som følger: *"Konsentrasjoner av påviste miljøgifter er lave og tilfredsstillende i hovedsak SFTs tilstandsklasse II."* og videre på s. 9: *"Påvist innhold av miljøgifter er lavt og sedimentene kan i stor grad disponeres fritt etter mudring."*

Rambøll har også gjort en vurdering av miljøgift i sedimentene (vedl. 3) og her går det fram at det kun er kobber som for flere av utdypingsområdene havner i tilstandsklasse 4, men for mange prøvers vedkommende relativt nære tilstandsklasse 3. På de to øverste utdypingsområdene rett sør for Løperen ble det påvist kvikksølv i tilstandsklasse 5, men dette er dypt nede i sedimentene, henholdsvis på 80-90 cm og 110-120 cm. Rambøll har i senere tid foretatt laboratorieforsøk med å eksponere følsomme organismer for kobber i tilstandsklasse 4 med det resultat at organismene så ut til å tåle dette godt*.

Det er selvfølgelig ikke negativt å fjerne miljøgift, men det er grunn til tvil om miljøgiften som fjernes representerer noen trussel mot dyrelivet, såfremt den som her ligger i stabile sedimenter. Det vil dessuten utvilsomt forekomme eksponering og spredning av miljøgift i forbindelse med tiltaket. Konklusjonen blir at det lite sannsynlig at denne marginale pluss-effekten, vil oppveie de negative konsekvensene av å sprengte bort en rekke skjær og grunner samt fjerne nærmere 1 mill. m³ mudder hvorav en relativt stor andel vil havne i nasjonalparken og på kaldtvannkorallrevne.

*Aud Helland, Rambøll pers.medd. i møte 18.11.2014.

Saksdokument med alvorlig feil

En rapport fra Havforskningsinstituttet (HI) ligger som vedlegg til KU (vedlegg 6). Her konkluderes det med, sitat: *"Den totale mudringsmassen i forbindelse med tiltaket vil utgjøre mellom 0,5 og 1,5 % av totale tilførsler av sedimenter tilført via Glomma per år."*



Beslutningstakere som leser dette kan lett komme til konklusjonen at dette prosjektet er miljømessig uproblematisk. Fakta er imidlertid at den totale mudringsmassen i tiltaket utgjør flere ganger Glommas totale tilførsel av sediment per år. Rapporten er dermed egnet til å sterkt nedvurdere tiltakets konsekvens for biomangfold og friluftsliv. Feilen i rapporten er velkjent for tiltakshaver og burde være det også for kommunens saksbehandlere. FNF hevder at dette er en feil i saksbehandlingen som er med på å ufarliggjøre prosjektet for den som prøver å sette seg inn i dette komplekse tiltaket.

Sprikende utsagn

Fylkesmannen kommenterte i sitt hørings svar at konsekvensen for biologisk mangfold hadde blitt endret fra ingen konsekvens til positiv konsekvens.

I sitt tilsvar skriver Kystverket: *"...det er forventet full reetablering av naturlig flora og fauna i etterkant."*(Saksframlegget s. 5)

I planbeskrivelsen står det imidlertid følgende: *"Dersom hummerens habitat ikke fjernes ved utdypingen, forventes det ingen varige effekter på bestandsnivå."*(Planbeskrivelsen s. 21)

Siden farledsprosjektet omfatter fjerning av flere grunner og skjær så er det rimelig å konkludere med at det kan forventes varig effekt på hummerbestanden i farleden og trolig også på mange andre arter som lever på de grunnene og skjærene som skal fjernes. Full reetablering av flora og fauna er derfor å betrakte som en feil i saksframstillingen. At tiltakshaver planlegger å dumpe steinmassene et annet sted som framtidig habitat for hummer er positivt, men kan ikke omfattes av begrepet "reetablering."

Manglende risikovurdering

Det framgår av Planbeskrivelsen at gjennomført utbedring av farleden, både dybde, bredde og ny oppmerking vil føre til en reduksjon av forventet antall grunnstøtinger pr år med 45 % (Planbeskrivelse Borg II s. 24). Dette er basert på en risikoanalysen utarbeidet av DNV høsten 2011 (Vedlegg 20).

Stortinget ga imidlertid våren 2012 en ekstrabevilgning for å forbedre merkingen av Løperen. Prosjektet fikk navnet Farled Fredrikstad 2012 og er et av de største merkeprosjektene i Norge i moderne tid. Det innebærer fjerning, endring og nyetablering av 34 sjømerker, og har som formål å fase ut bruk av sektorlykter og lanterner (KU s. 35). Dette prosjektet vil med stor sannsynlighet øke sikkerheten i farleden vesentlig, men noen ny risikovurdering er ikke gjennomført.

Risikoen for havari ved dagens situasjon er antatt vesentlig redusert etter gjennomføringen av Farled Fredrikstad 2012 er ferdig, men noen ny risikovurdering er ikke gjennomført. Havaririsikoen i 0-alternativet er derfor vesentlig overvurdert.

Ved risikovurderingen fra 2011 er kun en generell trafikkøkning lagt til grunn for vurderingen, mens Borg II, som er en forutsetning for Borg I prosjektet, i realiteten er planlagt for en stor trafikkøkning og med vesentlig større skip. Risikoen for havari er derfor undervurdert og pga. vesentlig større skip er også potensielt skadeomfang vesentlig større.

At det ikke er gjennomført en risikoanalyse hvor det er tatt hensyn til den planlagte økningen i trafikk og fartøystørrelse, samt den nye og avanserte merkingen av Løperen,

*FNF Østfold (Forum for natur og friluftsliv) tlf. 971 10 439, Pb. 31, 1891 Rakkestad
e-post: ostfold@fnf-nett.no <http://www.fnf-nett.no/ostfold>*



betyr at vesentlig kunnskap om prosjektet ikke er framskaffet og at saken dermed er dårlig opplyst.

Manglende konseptvalgutredning KVV

Konseptvalgutredning (KVV) er en faglig statlig utredning i tidlig fase for store prosjekter, strekninger og for transportsystem i byområder (kostnadsnivå over 750 mill).

Det er ikke gjennomført noen KVV for Borg havn og farledsutbedringen, trolig fordi prosjektet ble startet før KVV var aktuelt.

Borg havn er i Nasjonal transportplan (NTP 2010-2019) utpekt som en "stamnetthavn", dvs. en havn av nasjonal betydning. Havnealliansen i Østfold omtaler imidlertid havna som: "...en havn for lokalt næringsliv og omkringliggende region."

Utbedringen av farleden må sees i sammenheng med utvidelsen av Borg havn, Borg I og II. En KVV for Borg havn i dag ville trolig konkludert med at Borg havn ikke er egnet som stamnetthavn bla. fordi det i dag er fokus på å få gods direkte over fra kjøll til bane, noe som ikke er mulig her. Prosjektet har dessuten blitt svært kostbart og har dessuten stort skadepotensiale for naturverdier og friluftslivsinteresser.

FNF vil hevde at mangel på KVV ved et så omfattende og krevende prosjekt som Borg I og II, bidrar til at saken vurderes som mangelfullt opplyst.

26. november 2014

FNF Østfold

v/ Ola Wergeland Krog
FNF koordinator